

1.25 Drugo
1.25 Other

Muhamed Musa*

PONUDE ZA IZRADU PROJEKATA ARHIVA U CILJU OBEZBJEĐENJA SREDSTAVA I ZAŠTITE ARHIVSKE GRAĐE

Izvlaček:

**Ponudbe za izdelavo arhivskih projektov
s ciljem zagotoviti sredstva in zaščito arhivskega gradiva**

Na podlagi 40-letnih delovnih izkušenj v arhivu na področju obdelave in zaščite arhivskega gradiva navajam in predlagam glavne elemente bodočega skupnega delovanja arhivskih služb. Ta pojasnila lahko služijo kot smernica za resnejše angažiranje ter izkoriščanje vseh razpoložljivih sredstev in sodelavcev na vseh ravneh, s čimer je moč doseči zavidljive uspehe.

Ključne besede:

izdelava projektov, zagotovitev sredstev, predlogi rešitev, načrtovanje dela, delovne izkušnje

Abstract:

**Offers for Developing Archival Projects
Aimed at Acquiring Resources and Protecting Archival Material**

Based on 40 years experience of working in archives and dealing with protection and processing of archival material, the author suggests some main elements of future joint work of archival services. These descriptions can serve as indications for a more serious research and use of contacts at all levels and all means necessary to achieve the desired result.

Key words:

project development, resource acquisition, suggestive solutions, work planning, work experience

RAZLOZI ZA PLANIRANJE PROJEKATA

Sve teža ekonomska situacija nameće potrebu povećane angažovanosti nadležnih arhiva za iznalaženje mogućnosti planskog pristupa i odabira načina za obezbjeđenje budućih vanrednih sredstava. U tom cilju moraju se obaviti dogovori i odabrati najbolja rješenja vodeći računa o posjedovanju velikog bogatstva arhivske građe u fondovima koje oni posjeduju.

Prije svega trebaju se i izvršiti analitičke procjene stručnog kadra sa kojim se raspolaže i mogućnosti istih za uspješno obavljanje vanrednih aktivnosti. Po procjeni za kvalitetniji i obuhvatniji plan mogu se angažovati pojedinci iz drugih arhiva koji su postigli vidne rezultate u dosadašnjem radu na polju arhivske znanosti. Također treba ispitati mogućnosti dogovora između dva arhiva na izradi zajedničkih projekata koji su vezani interesima šireg obuhvata za područja na kojima isti djeluju.

---

* Muhamed Musa, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

PROCESI PROMJENA DRUŠTVENIH SISTEMA I UNIŠTENJE ARHIVSKE GRAĐE U PERIODU 1992/95. GODINA

Svi arhivi moraju spremno dočekati donošenje novih zakonskih propisa - Zakon o restituciji, Zakon o denacionalizaciji i slično. Naročita potreba se ukazuje na zaštiti arhivske građe kod onih organa uprave kod kojih je ista uništena u periodu 1992/95. godina. Zato je potrebno angažovanje kompletne arhivske službe sa područja Bosne i Hercegovine, koji to mogu zajedničkim snagama i uraditi.

Prošlo je već šesnaest godina, a do sada arhivska služba BiH još nije uopće usaglasila svoje stavove i odredila osnovne principe za građu koja je nastala u ovom periodu. Predlaže se rasprava o ovoj temi sa napomenom da je Historijski arhiv Sarajevo preuzeo veću količinu arhivske građe iz ovog perioda.

Sve ove poslove treba voditi na profesionalan način vodeći računa isključivo o zaštiti arhivske građe bez razlike u čiju nadležnost spada. Imamo primjer arhivske građe Opštine Ilidža iz perioda 1957/81. godina koja je uništena u proteklom periodu, a dio arhivske građe iz perioda 1982/92. godina nikada se nije vratila Općini Ilidža Sarajevo kao tvorcu tog fonda.

Također je poznato da je uništena arhivska građa - zemljišne knjige za KO Mokra i KO Romanija, koje su od Opštinskog suda I Sarajevo preuzete u toku 1991. godine, a koliko mi je poznato također su uništeni dijelovi sredene arhivske građe Opštine Pale. Historijski arhiv Sarajevo je prilikom ranijeg sređivanja preuzeo arhivsku građu Opštine Pale zaključno sa 1954. godinom.

OBAVEZA ARHIVA DA U SVOJE BUDUĆE PLANOVE UVRSTE SREĐIVANJE FONDOVA ZA ČIJOM GRAĐOM POSTOJI VEĆI INTERES

Potrebno je izvršiti odabir i u planove sređivanja dati prioritet onim fondovima u kojima postoje dijelovi arhivske građe koji se mogu iskoristiti za popunjavanje ovih fondova koji su uništeni nepažnjom i ratnim dejstvima.

U planove treba uvrstiti i one fondove za kojima će postojati veći interes, a velika uloga u pristupu donošenja odluka mora se bazirati na iskustvu i budućim potrebama. Ne treba zanemariti ni iskustvo susjednih zemalja koje su već prošle period tranzicije, a koja nas očekuje. Treba imati u vidu da se isti metod ne može uvijek primjeniti zbog različitih okruženja i tumačenja, te donosenja različitih zakonskih odredbi, jer nas dugogodišnje iskustvo u ovom polju djelatnosti na području BiH tjera na ovakav zaključak.

Treba uzeti u obzir da svi arhivi samoinicijativno djeluju, te nema uvezivanja rada arhivske struke, da do sada nisu postignuti u potpunosti dogovori oko tumačenja statusa pojedinih pravnih lica i nadležnostima nad njima, a eventualnim postignutim sporazumom i ustanovljenjem arhivske mreže bi se riješile sve nedoumice i olakšao posao. S tim u vezi u praksi se stalno dešava da dolazi do nepotrebnih nesuglasica, čime se gubi autoritet samih arhivskih radnika i arhiva uopće.

ISKORIŠTAVANJE NOVIH DOSTIGNUĆA U OBRADI ARHIVSKE GRAĐE, SKENIRANJE, SAČINJAVANJE BAZA PODATAKA KAKO BI SPREMNO DOČEKALI NOVI ZAKON O DENACIONALIZACIJI

Urednim izvršavanjem svih analiza i poslova odabira, te pripremom obrade, u budućem periodu značajan doprinos uspješnosti završetka posla će doprinijeti i korištenje novih tehnoloških pomagala.

Sa tačno utvrđenim i definisanim budućim potrebama za korištenje arhivske građe po donošenju Zakona o denacionalizaciji (donošenje ovog zakona se predviđa za 3-4 godine) arhivi treba do tada da izvrše kompletno sređivanje i digitalnu obradu tih fondova.

Moram napomenuti da je Služba za nadzor, evidenciju i zaštitu nad registraturama Historijskog arhiva Sarajevo o ovome vodila računa i 2000. godine u svom desetogodišnjem planu djelovanja odredila smjernice uređenja arhivske građe organa uprave i sudova sa područja Kantona Sarajevo. Do kraja 2010. godine zaprimljeno je oko 4.000 dužinskih metara sredene arhivske građe uz popratnu elektronsku evidenciju. Tom prilikom je utvrđena i cijena preuzimanja arhivske građe od stvaralaca koja ni do danas nije promijenjena, a dobijena sredstva su omogućila nabavku kompletne opreme, kao i izvođenje svih građevinskih radova u glavnom depou arhiva. Za završetak posla potrebno je još dvije godine arhivističkog sređivanja sa elektronskom obradom.

Sama društvena zajednica u budućnosti će nametati svakoj ustanovi koja je na budžetu potrebu ostvarivanja dodatnih sredstava, a koja bi pokrivala vanredne troškove arhiva. U tom slučaju se mora dozvoliti pojedincima sa menadžerskim sposobnostima da dođu do izražaja.

PRIMJERI POTREBE OBRADE PODATAKA I ARHIVSKE GRAĐE KOJA JE UNIŠTENA OD 1992. DO 1995. GODINE

Različitost pristupa u realizaciji zakonskih odredbi bi morala biti riješena i dogovorena u sklopu arhivske službe BiH. Kako je već navedeno, zemljišne knjige KO Mokro i KO Romanija su uništene, te ovo navodim, jer se u Republici Srpskoj sada vodi zakonska procedura na upisivanju posjedovnih stanja na terenu, što dovodi do pogrešnih upisa. Zbog nedostatka arhivske građe, kao i dvadesetogodišnjeg odsustva vlasnika sa tih posjeda **nije moguće ostvariti zakonski određen upis.**

Sretna okolnost je da su Zbirke isprava sudova za šire područje grada Sarajevo uglavnom sačuvane, od popisa 1886. godine do 1995. godine i nalaze se u fondu Opštinskog suda I u Historijskom arhivu Sarajevo.

U narednom periodu će se Visokom sudskom vijeću predložiti projekat obrade arhivske građe djelovodnih protokola, Dn spisa i njihovo prenošenje u digitalni oblik (baza podataka i skeniranje pojedinih jedinica ili u potpunosti), što će omogućiti rekonstrukciju uništenih zemljišnih knjiga. Za ovaj projekat Vijeće bi trebalo obezbjediti sredstva kao i opremu i radnu snagu. Slični projekti obezbjedili bi arhivima prosperitetnu budućnost.

PARALELNO PRAVILNO KORIŠTENJE STRUČNIH POTENCIJALA U ARHIVIMA SA PRIJEDLOZIMA POBOLJŠANJA I USMJERENJA, OBUKE I SISTEMA NAGRAĐIVANJA

Protekli period nam je ukazao na teškoće egzistencije arhivske struke, ali se sopstvenim snagama i inovativnim rješenjima može postići uspjeh. U zadnje vrijeme u poslovnom svijetu sve više pažnje se poklanja i ulaže u upravljanje ljudskim resursima, kao veoma bitnom snagom za uspješno poslovanje. Upravljanje ljudskim resursima pored sistema nagrade i kazne podrazumjeva i druge stimulanse za radnike kao što su dodatna usavršavanja, ne samo iz stručne oblasti, nego i obuke za uspješne poslovne ljude, mogućnosti učešća u donošenju važnih odluka za istaknute stručne radnike i drugo.

Iz ličnog iskustva smatram da je posebno važan rad radnika vanjske službe, jer od njihovog načina rada uglavnom će ovisiti budućnost arhiva, kako u pripremi arhivske građe na terenu, tako i njegovom imidžu.

SUMMARY

OFFERS FOR DEVELOPING ARCHIVAL PROJECTS AIMED AT ACQUIRING RESOURCES AND PROTECTING ARCHIVAL MATERIAL

The difficult economic environment demands new approaches to the work in the archives regardless of whether they serve an institutional or a cultural purpose. There is a growing demand to improve work results and secure funds, which will in return provide a better work environment, award individuals and build their capacities. Successfully finished projects resulted in individual experts being recognised who will carry the weight, along with already established experts, of organising the archival sector in Bosnia and Herzegovina.